

До спеціалізованої вченої ради
К 64.109.01 при Харківській
державній академії
дизайну і мистецтв

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Бондарчук Юлії Сергіївни
«ПРИНЦИПИ ПРОЕКТУВАННЯ ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО
СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.07 – дизайн

На сьогоднішній день питання фізичного та розумового виховання дітей актуальні та мають загальнодержавне значення. Одним із шляхів опосередкованого виховного впливу на підростаюче покоління є формування засобами дизайну художньо-виразного дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення. Сучасний період розвитку України характеризується появою універсальних багатофункціональних громадських закладів з розширеною інфраструктурою соціально-побутової сфери обслуговування, осередків відпочинково-розважального призначення та приміщень або просторів для перебування дітей. Така тенденція свідчить про необхідність проектування та облаштування дитячого ігрового середовища у громадських закладах, обґрунтування взаємозв'язку усіх складових системи «дитина – дитяче ігрове середовище – громадський заклад», актуалізує питання розробки аргументованих принципів гармонійної взаємодії дитячого й громадського середовища. Аспекти соціалізації дитини у незнайомому просторі, гносеологічний компонент, врахування потреб дітей з обмеженими фізичними можливостями та вадами психічного розвитку, широке застосування цифрових технологій і, як наслідок, поява безпредметного

дитячого ігрового середовища, – усі ці фактори також окреслюють актуальність порушених в дослідженні питань. Значущості набуває проблема вивчення дитячого ігрового середовища з урахуванням комплексу чинників: естетичних, ергономічних, екологічних, психологічних, педагогічних. Отже, в дисертаційній роботі «Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення» дослідниця, ставлячи за мету визначення науково обґрунтованих принципів формування дитячого ігрового середовища засобами дизайну в структурі сучасних багатофункціональних закладів громадського призначення, порушує актуальні питання теорії і практики дизайну, вирішення яких сприятиме подальшому розвитку галузі.

Також, на актуальність дослідження вказує те, що його проведено згідно з планом науково-дослідних робіт Харківської державної академії дизайну і мистецтв у межах держбюджетної тематики «Методології інноваційного дизайну у контексті науково-технічного прогресу і глобальної екологічної кризи» (реєстраційний № 0107U002131), яка спрямована на реалізацію Постанови Кабінету Міністрів України № 37 від 20.01.1997 р. «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфер». Робота проводилася у відповідності зі ст. 13 Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» та з Постановою Кабінету Міністрів України № 422 від 28.04.2009 «Про затвердження Типового положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку».

Безперечна новизна роботи полягає в тому, що досліджуючи дитяче ігрове середовище у будівлях громадського призначення, автор систематизує його еволюційні перетворення, класифікує типи сучасних об'єктів дитячого ігрового середовища, виявляє специфічні взаємозв'язки в системі «дитина – дитяче ігрове середовище – громадський заклад», визначає та науково

обґрунтовує принципи формування засобами дизайну дитячого ігрового середовища у закладах громадського призначення, створює структурно-логічну модель формування дитячого ігрового середовища.

Також у дисертації уточнено та доповнено зміст понять – «дитячий ігровий простір» та «дитяче ігрове середовище», переосмислено такі поняття як «інтеріоризоване дитяче ігрове середовище» та «екстеріоризоване дитяче ігрове середовище», окреслено принципові відмінності визначення засобів дизайну у формуванні ігрового середовища для дітей з обмеженими фізичними і психічними можливостями та дітей без обмежень, обґрунтовано композиційні та конструктивно-технологічні аспекти проектування дитячого ігрового середовища та ігрового обладнання відповідно до вимог ергономіки, визначено зміни підходів та концепцій проектування системи «дитина – дитяче ігрове середовище – громадський заклад» у контексті інтеграції дитячого ігрового середовища в середовище багатофункціональних громадських закладів.

Зміст наукової роботи логічно структурований. Дисертаційне дослідження Бондарчук Юлії Сергіївни складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел (231 позиція) та додатків, що містять: таблиці (19 одиниць), ілюстративний матеріал (75 рисунків), словник термінів і понять (39 позицій), два акти про впровадження результатів дослідження. Загальний обсяг роботи із додатками складає 310 сторінок, основний текст – 183 сторінки.

У першому розділі дисертації «Історіографія питання. Понятійний апарат. Методика дослідження» Юлія Сергіївна аналізує джерела дослідження, об'єктивно характеризує дотичні до теми дисертації положення, чітко і послідовно обґрунтовує дефініції «ігрове середовище» та «ігровий простір», «ігрова зона» та «ігровий комплекс», детально аргументує запропоноване переосмислення визначення «інтеріоризованого» та «екстеріоризованого» дитячого ігрового середовища, доречно вводить для

відображення процесів інтеграції поняття ландшафтно-архітектурного, громадського та житлового дитячого ігрового середовища.

У другому розділі «Еволюція, типологія та інтеграція дитячого ігрового середовища у формуванні громадських закладів» відображено результати проведеного порівняльно-історичного аналізу розвитку формоутворення та особливостей організації дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення та окреслено сучасні тенденції проектування. Грунтуючись на аналізі взаємозалежності між типами закладів громадського призначення, потребами дітей та функціями ігор, автором сформовано логічну диференціацію дитячого ігрового середовища. Заслуговує на увагу концепція дослідниці щодо рівнів взаємопроникнення дитячої ігрової структури та громадського простору (інтеграція приєднання, інтеграція рівноцінного співіснування та інтеграція «поглинання»).

У третьому розділі дисертації «Принципи формування системи «дитина – дитяче ігрове середовище – громадський заклад» Юлія Сергіївна визначає композиційно-естетичні та ергономічні аспекти формування дитячого ігрового середовища у системі громадського закладу, розробляє структурно-логічну модель проектування дитячого ігрового середовища засобами дизайну, спираючись на конструктивно-технологічні особливості організації системи «дитина – дитяче ігрове середовище – громадський заклад», влучно виражає ідею системної організації дитячого ігрового середовища через принципи адресності, ситуативності та концептуальності. У цьому розділі, окрім зазначених принципів проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення, дослідницею визначено проектні прийоми створення та способи формування художньо-образних рішень, запропоновано концепції середовища-руху, середовища-пригоди та середовища-пізнання.

Привертає увагу те, що текст дисертації вдало доповнюється додатками з рисунками і таблицями, які у структурно-логічній послідовності формують

візуальний ряд для підкріплення головних положень роботи. У загальних висновках автор відображає основні наукові результати проведеного дослідження та вирішення усіх попередньо визначених завдань.

Дисертація Бондарчук Юлії Сергіївни створює основу для подальших досліджень у галузі сучасної теорії і практики дизайну. Теоретичні напрацювання дослідниці можуть бути використані для пошуку нових форм проектування ігрових об'єктів, при написанні навчальних посібників та монографій. Висновки наукової роботи корисні для практичного застосування при проектуванні дитячого ігрового середовища та ігрового обладнання, а також при підготовці фахівців-дизайнерів у системі вищих художніх навчальних закладів. Виявлені принципи формоутворення сучасних об'єктів дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення можуть стати теоретичним підґрунтям для подальшого дослідження опосередкованого впливу засобів дизайну на формування особистості у період її становлення і розвитку через створення гармонійного предметно-просторового середовища для дітей, юнацтва та молоді у дитячих садках, школах та вищих навчальних закладах.

Робота достатньо апробована, основні ідеї та результати дослідження були оприлюднені у 16 наукових публікаціях, з яких 6 статей опубліковано у спеціалізованих наукових виданнях, затверджених МОН України, 1 – у науковому зарубіжному виданні, 8 – у інших наукових збірниках та матеріалах міжнародних конференцій, також, за результатами дослідження видано навчальний посібник «Основи дизайн-проекування дитячого простору» у складі авторського колективу. Автореферат стисло відображає основні положення та зміст дисертації, демонструючи теоретичну і практичну цінність роботи.

Отже, автором проведено вагому, змістовну та завершену у цілому наукову розвідку і вирішено в рамках теми дослідження комплекс

теоретичних, методологічних та практичних завдань. Разом з тим, до змісту дисертації є деякі зауваження, які полягають у наступному:

1. Говорячи про використання під час дослідження методу екстраполяції, автор обмежується констатацією: «До методу аналогій близький метод екстраполяції, що дозволив перенести висновки з однієї частини досліджуваного об'єкта на іншу його частину» (с. 39), хоча доречно було б вказати які саме висновки перенесено і яких частин дослідження вони стосуються.

2. Дослідниця припускає, що найкращі дизайнерські рішення дитячого ігрового середовища можуть розміщуватися здебільшого у торговельно-розважальних комплексах (с. 65), проте розширено не пояснює на чому ґрунтується таке припущення.

3. Зазначаючи, що протягом усієї історії розвитку і становлення організації дитячого ігрового середовища матеріали для втілення конструкцій і обладнання постійно змінювалися та комбінувалися (с. 127), було б доцільно пояснити динаміку цих змін, чим комбінації матеріалів у минулому відрізняються від сучасних.

4. Попередньо відмітивши характерне для сучасного дитячого ігрового середовища застосування таких матеріалів як метал, дерево та пластик (с. 127), автор зазначає, що «значно відрізняється вибір матеріалів для освітньо-виховного дитячого ігрового середовища у музеях», проте не уточнює, які саме матеріали обираються у цьому випадку.

5. В тексті трапляється плутанина з посиланнями на таблиці: табл. Б.7 замість табл. Б.5 (с. 60), табл. Б.8 замість табл. Б.5 (с. 63), табл. Б.1 замість табл. Б.4 (с. 71).

Ці зауваження не зменшують наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, нові науково обґрунтовані результати якої є суттєвими для розвитку теорії і практики дизайну дитячого ігрового середовища.

Тому, можна стверджувати, що представлена робота на тему «Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення» є завершеним, самостійним дослідженням, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її автор, Бондарчук Юлія Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
в. о. завідувача кафедри «Дизайн»
Запорізького національного
технічного університету

Л. М. Коваль

Підпис Коваль Л. М. засвідчую.
Секретар вченої ради ЗНТУ
доктор технічних наук, професор

В. В. Наумик